

АЛГОРИТМ ПАРАМЕТРИЧНОГО СИНТЕЗУ АПРОКСИМУЮЧИХ ЧИСЛО-ІМПУЛЬСНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЮВАЧІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІМІТАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ

Представлено алгоритм пошуку параметрів наближення для методики параметричного синтезу апроксимуючих число-імпульсних функціональних перетворювачів з використанням імітаційних моделей.

The approximation parameters search algorithm for parametrical synthesis method of approximating pulse-numerical functional convertors with the use of simulation model has been presented in this paper.

1. ВСТУП

Методика параметричного синтезу апроксимуючих число-імпульсних функціональних перетворювачів (ЧІФП), наведена в роботі [1], на відміну від існуючих методик, придатна для параметричного синтезу ЧІФП, побудова аналітичних моделей яких ускладнена або неможлива.

Вказана методика базується на використанні імітаційних моделей ЧІФП а задача визначення межі поточної ділянки і параметрів наближення поставлена як нелінійна дискретна цілочисельна задача оптимального проектування з обмеженнями.

Ефективність вирішення такої задачі, а отже ефективність методики параметричного синтезу апроксимуючих ЧІФП, зокрема, її швидкості, значною мірою визначається обраними оптимізаційними алгоритмами та ступенем їх адаптації до поставленої задачі.

2. АЛГОРИТМ ПОШУКУ ПАРАМЕТРІВ НАБЛИЖЕННЯ

Як показано в [1], оптимальним при наближенні функції однієї змінної $f(X)$ ступінчастою функцією $\varphi^*(X^*, A^*)$, де X^*, A^* - дискретизовані цілочисельні значення аргументу та вектору внутрішніх параметрів (параметрів наближення), буде такий набір внутрішніх параметрів, який забезпечить максимально можливу довжину ділянки апроксимації, тобто мінімальне значення функції $F(\vec{A}^*) = \chi - \chi^e(\vec{A}^*)$, де

---

¹ Національний університет „Львівська політехніка”

χ - верхня межа області припустимих значень X , χ^e - довжина ділянки апроксимації.

Враховуючи рекомендації, наведені в роботі [2], та результати проведених авторами досліджень в основу алгоритму, розробленого для визначення мінімуму негладкої функції $F(A^*)$ і наведеного у вигляді блок-схеми на рис.1, покладено методи прямого пошуку, зокрема, метод безумовної оптимізації Нелдера-Міда, відомий також як метод многогранника, і його модифікація – комплексний метод (метод комплексів), який дозволяє врахувати явні та неявні обмеження.

Робота алгоритму починається з формування у блоці 1 комплексу – дискретної множини точок $\{A_k^*\} \subset \Omega^*$, $k \in [1, M]$, $M = 2 \cdot m$, які задовольняють обмеження та упорядковані за умовою

$$F(A_M^*) \geq F(A_{M-1}^*) \geq \dots \geq F(A_2^*) \geq F(A_1^*), \quad (1)$$

де Ω^* - замкнена обмежена площина, що визначає область припустимих значень вектора внутрішніх параметрів, m - кількість внутрішніх параметрів. Процес формування комплексу такого вигляду докладно розглянуто в [2]. Для обчислення значення функції F , на цьому і на подальших кроках використовується імітаційна модель ЧФП.

Власне пошук здійснюється за допомогою ітераційної процедури переміщення комплексу у напрямі мінімуму в межах області обмежень, реалізованої у блоках 2-10.

У блоці 2 визначається центр ваги A_y^* «найкращих» $(M - 1)$ точок (тобто точок з найменшим значенням функції)

$$A_y^* = \frac{1}{M-1} \cdot \sum_{k=1}^{M-1} A_k^* \quad (2)$$

У блоці 3 виконується операція дзеркального відбиття «найгіршої» (з найбільшим значенням функції) точки A_M^* відносно точки A_y^* . Відбита точка, яку позначимо A_e^* , отримується із співвідношення

$$A_e^* = A_y^* + \gamma_e \cdot (A_y^* - A_M^*), \quad (3)$$

де γ_e ($\gamma_e > 1$) - коефіцієнт відбиття.

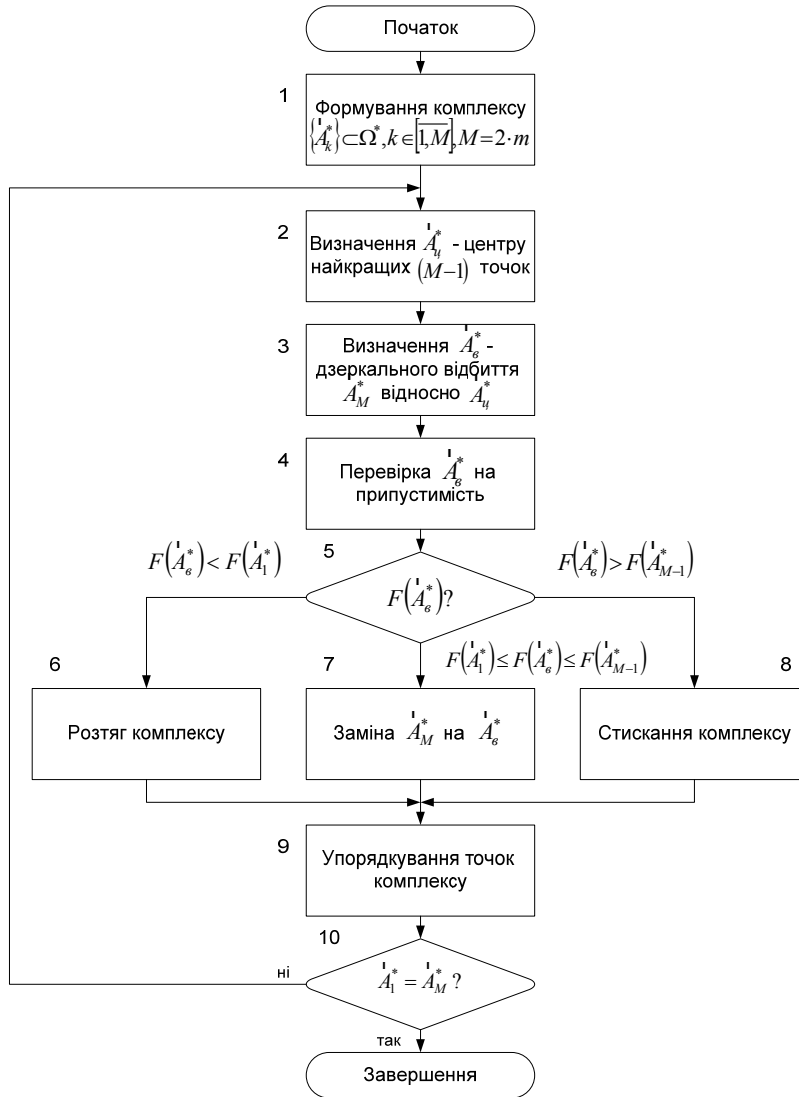

Рис. 1. Блок-схема алгоритму пошуку мінімуму функції $F(\vec{A}^*)$

У блоці 4 визначається, чи є точка $\vec{A}_6^*$ припустимою, тобто чи задовольняє вона обмеження, накладені на параметри наближення. У випадку порушень явних обмежень вигляду

$$\alpha_j^n \leq \alpha_{ej}^* \leq \alpha_j^e, \quad j \in \overline{[1, M]} \quad (4)$$

приймається

$$a_{ej}^* = \begin{cases} \alpha_j^n, a_{ej}^* < a_j^n; \\ \alpha_j^e, a_{ej}^* < a_j^e. \end{cases} \quad (5)$$

При порушенні неявних обмежень точка A_e^* пересувається до точки A_u^* на половину відстані між ними. Процес пересування повторюється доки не буде отримана припустима точка і, при не угнутості функцій неявних обмежень, є збіжним [2].

У блоці 5 аналізується значення функції $F(\bar{A}^*)$ в точці $\bar{A}_e^*$. Якщо $F(\bar{A}_1^*) \leq F(\bar{A}_e^*) \leq F(\bar{A}_{M-1}^*)$ (тобто A_e^* є не найгіршою і не найкращою точкою у новому комплексі), то у блоці 7 A_M^* замінюється на A_e^* .

При $F(\bar{A}_e^*) < F(\bar{A}_1^*)$ напрям відбиття вважається вдалим і у блоці 6 робиться спроба розтягнути комплекс у цьому напрямі. Для цього шукається просунута точка

$$A_n^* = A_u^* + \gamma_p \cdot (A_e^* - A_u^*), \quad (6)$$

де γ_p ($\gamma_p > 1$) - коефіцієнт розтягу.

Якщо для знайденої точки $F(\bar{A}_n^*) < F(\bar{A}_e^*)$, то $\bar{A}_e^*$ замінюється на A_n^* . Розтяг завершується заміною A_M^* на A_e^* .

При $F(\bar{A}_e^*) > F(\bar{A}_{M-1}^*)$ у блоці 8 відбувається стискання комплексу у напрямі найкращої точки A_1^* шляхом введення точки

$$A_c^* = \begin{cases} A_1^* + \gamma_c \cdot (A_M^* - A_1^*), F(A_c^*) \geq F(A_M^*), \\ A_1^* + \gamma_c \cdot (A_e^* - A_1^*), F(A_c^*) < F(A_M^*), \end{cases} \quad (7)$$

де γ_c ($0 < \gamma_c < 1$) - коефіцієнт стискання.

Процес стискання циклічно повторюється доки не виконається умова

$$F(A_c^*) < \min \{F(A_e^*), F(A_M^*)\}, \quad (8)$$

Після чого A_M^* замінюється на A_c^* . Оновлений комплекс упорядковується у блоці 9 за умовою (1).

Враховуючи дискретний характер параметрів наближення критерієм завершення пошуку обрано стягування комплексу у точку. Відповідна перевірка здійснюється у блоці 10.

3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ВИСНОВКИ

На основі наведеного алгоритму розроблено пакет прикладних програм (ППП) для параметричного синтезу кусково-апроксимуючих ЧФП. З метою подальшого підвищення швидкодії ППП реалізовано алгоритмічною мовою асемблера з представленням даних у цілочисельній формі. Для прискорення збіжності у випадку просування комплексу вздовж меж обмежень застосовано повторний запуск алгоритму з включенням у склад комплексу при кожному його формуванні найкращої точки, знайденої при попередньому запуску.

Проведені авторами дослідження показали, що розроблений ППП в порівнянні з існуючими [3] дозволяє на порядок скоротити час параметричного синтезу.

1. Отенко В., Стрілецький З. Параметричний синтез апроксимуючих число-імпульсних функціональних перетворювачів // Комп'ютерні технології друкарства. Зб. наук. праць. – Львів: УАД, 2007. - №17. – С. 72-75. 2. Реклейтис Г., Рейвиндран А., Рэгсдел Л. Оптимизация в технике: В 2-х кн.: Пер. с англ. – М.: Мир, 1986. - Кн.1 - 349 с. 3. Стрілецький З. Алгоритм параметричного синтезу число-імпульсних функціональних перетворювачів // Комп'ютерні технології друкарства. Зб. наук. праць. – Львів: УАД, - 2006. - №16. - С. 202-210.